

Teorii privind evaluarea riscului

Material pregătit de Ramona Bălăiță,
expert, România

Prima generatie

James Bonta (1996) a structurat instrumentele de predicție a riscului de recidivă în trei mari generații:

- ▶ Prima generație de instrumente de estimare a riscului de recidivă este reprezentată de analize subiective și nestructurate. Acest tip de analize s-a realizat încă din momentul comiterii primei infracțiuni și depindea foarte mult de persoana care realiza evaluarea. Persoane diferite puteau aprecia diferit probabilitatea ca un infractor să recidiveze

A doua generație

A doua generație de instrumente de evaluare a riscului de recidivă au fost elaborate după unele studii cu detinuti/ liberați condiționat.

Burgess (1928) a identificat un număr de 21 de factori care au fost apoi incluși într-o scală de evaluare a riscului.

Exemple de factori:

- ▶ 1. erau nerecidiviști;
- ▶ 2. nu au mai fost arestați;
- ▶ 3. nu au fost arestați în timpul minoratului;
- ▶ 4. nu au comis infracțiuni auto;
- ▶ 5. nu au mai fost arestați pe timpul supravegherii în libertate;
- ▶ 6. nu sunt dependenți de alcool sau drog;
- ▶ 7. au lucrat cel puțin 6 luni în ultimii doi ani înainte de a fi deținut;
- ▶ 8. au copii sau soție.

A doua generatie

În Marea Britanie, Copas (1994) a construit, în baza informațiilor culese de la un număr de 1 250 de deținuți, un instrument de predicție a riscului de recidivă cu 6 itemi:

- ▶ 1. vârsta la condamnare;
- ▶ 2. numărul de sentințe custodiale înainte de vârsta de 21 ani;
- ▶ 3. numărul de sentințe custodiale după vârsta de 21 ani;
- ▶ 4. numărul de antecedente penale;
- ▶ 5. tipul de infracțiune - cu violență, împotriva vieții sexuale, drog, tâlhărie și altele;
- ▶ 6. sex.

Critică:

- ▶ Cea mai serioasă critică constă în faptul că aceste instrumente cuprind indicatori statici care țin de istoria infracțională a individului, ceea ce nu oferă direcții de acțiune în procesul de reabilitare [Bonta, 1996].
- ▶ Analiza riscului de recidivă este una statistică - actuarială, asemănătoare cupractică din domeniul asigurărilor.

A treia generație

- ▶ Acest tip de instrumente sunt de tipul evaluării *risc/nevoie* deoarece, dincolo de evaluarea riscului pe care infractorul îl prezintă pentru societate, acestea identifică și o serie de nevoi care vor constitui obiectivele intervenției de reabilitare - odată acoperite aceste nevoi, va scădea și riscul de recidivă.
- ▶ În afara indicatorilor statici, cuprinși și în instrumentele de generația a doua evaluarea *risc/nevoie* include și indicatori dinamici care pot fi influențați în cadrul intervenției de reabilitare (situație financiară, nivelul educațional etc.).

The Level of Service Inventory (LSI-R)

- ▶ LSI-R are un număr de 54 de itemi, clasificați în 10 categorii: istorie infracțională, educație/experiență de lucru, situație financiară, situație familială, locuința, timpul liber, grupul de egali, alcool/drog, atitudini și echilibrul emoțional.
- ▶ Fiecărui item îi corespunde un scor între 0 și 3 sau un răspuns Da/Nu.
- ▶ Suma acestora la un scor total care reprezintă probabilitatea de recidivă a infractorului în funcție de trei mari categorii: risc - înalt, moderat și scăzut.
- ▶ Community Risk/Needs Management Scale [Motiuk, 1993].

Teorii privind evaluarea riscului - Linii directoare pentru selectarea și utilizarea instrumentelor de risc pentru a prezice recidiva (Bonta, 2002):

1. Evaluarea riscului ar trebui să se bazeze pe măsuri actuariale (statistice, matematice) - potrivit lui Bonta, evaluarea riscului infractorului ar trebui să se bazeze pe măsuri actuariale care sunt structurate, cantitative și legate de un criteriu relevant.

Teorii - BONTA

2. Evaluările riscurilor ar trebui să se concentreze pe validitatea predictivă, deoarece prognozează probabilitatea reapariției comportamentelor viitoare.

Se utilizează instrumente de evaluare care sunt direct relevante pentru comportamentul criminal. Există două clase de comportamente care sunt semnificative în contextul sistemului corecțional: încălcarea regulii/legii și instabilitatea psihologică. Aceste comportamente pot fi sau nu interconectate (de exemplu depresia severă nu are legătură cu angajarea în viitoare violențe). Astfel, dezadaptarea psihologică nu duce neapărat la comportamente deviante

Teorii - BONTA

3. Selectați instrumente derivate din teoria relevantă

Dacă instrumentele de risc se bazează pe teorii ale comportamentului infracțional, evaluările pot fi foarte valoroase pentru mediul corecțional.

Cercetătorii au identificat: personalitate antisocială, antecedentele penale, atitudinile antisociale și influența socială negativă - cei „**Big Four**” factori - care prezic comportamente infracționale.

Factorii secundari care sunt relevanți în cadrul acestui model teoretic includ: pârghii/ancore convenționale (de exemplu, angajare; educație) și relații de familie, ca variabile care inhibă acțiunile antisociale.

Teorii - BONTA

4. Eșantionați mai multe domenii

Standardul de evaluare a riscului ar trebui să utilizeze abordarea multi-eșantionare a factorilor legați de comportamentul infracțional. Astfel, antecedentele penale, atitudinile și valorile antisociale, personalitatea antisocială, favorabilitatea socială pentru criminalitate și alte domenii relevante ar trebui explorate atent.

Teorii - Bonta

5. **Evaluăți nevoile criminogene**

În prezent, există puține evaluări care combină factori de risc dinamici (de exemplu, educație, ocupare profesională) și statici (de exemplu vârstă, sex).

Nevoile criminogene sunt factori dinamici care sunt legați de comportamentele infracționale ale unui individ.

Teorii - Bonta

6. Limitați testele generale de personalitate și cele cognitive la evaluarea responsivității

Bonta afirmă că testele de personalitate și cognitive nu trebuie folosite pentru evaluarea riscului de recidivă; cu toate acestea, ar putea fi utile din considerente legate de responsivitate. Mai exact, ce tip de tratament trebuie utilizat să fie congruent cu cognitivul, personalitatea și caracteristici socioculturale.